

Derse Giriş: 20/02/2024

➤ **Anayasal Belgelerin Niteliği Açısından Anayasa Yapım Süreçlerinin Genel Değerlendirmesi;** Anayasa Hukuku genel esaslar kısmında görülen ve Türk Anayasa Hukuku çerçevesinde incelenecek olan anayasal belge ve anayasaların niteliklerinin tahlil edilmesi sağlanmıştır.

- **Anayasacılık Nedir?** Anayasacılığın anlamı üzerine değerlendirmeler;
 - Temel Hak ve Özgürlüklerin Güvence Altına Alınması Misyonu, Anlamı ve Önemi
 - Hukuk Devleti
 - Kuvvetler Ayrılığı
 - Federalizm-Yerinden Yönetimcilik
 - Katı, Bağlayıcı ve Üstün Anayasanın Anlamı

➤ **Siyasi İktidar Kavramı**

- **Tanımı, demokrasi ilişkisi, özellikleri**

➤ **1960 Müdahalesi ve 1980 Askeri Darbesi**

- **T.C. 1961 Anayasası ve T.C 1982 Anayasasının Yapılış Yöntemleri Açısından İncelenmeleri**

- Hazırlanışları, İçerikleri, Kazanımları, Hukuki ve Anayasal Nitelikleri ve Kurucu Meclisler bakımından değerlendirilmeleri, Anayasalarda Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi
- Her iki Anayasanın yapılış-hazırlanışları bakımından benzer ve farklı noktaları, her iki anayasada yasama, yürütme ve yargı organının karşılaştırılması.

➤ **1961-1982 Anayasalarına Yasama ve Yürütme İlişkileri**

- **1961 Anayasasında Yasama ve Yürütme Organları, 1971-1973 Yılı Değişikliklerinin İncelenmesi**
- **1961 Anayasasında Hükümet Sistemi Analizi: Saf Parlamenter Sistem ve Tıkanıklıklar**
- **1982 Anayasasında yapılan son 2017 Anayasa Değişiklikleri bağlamında mevcut Hükümet Sisteminin İncelenmesi**
 - Devlet Başkanının Yasama ve Yasama Dışı Yetkileri Üzerinden Hükümet Sistemi Analizi
 - **Devlet Başkanlarının Yasama Yetkileri bağlamında;** 1982 Anayasasına göre Cumhurbaşkanı Referandum, Bütçe, Kararname, Kanun Tasarısı, Veto (Kısmi-Paket Veto), Anayasa Mahkemesine Başvurma ile İlgili Yetkilerinin İncelenmesi

- **Devlet Başkanlarının Yasama Dışı Yetkileri:** Güven oylaması (2017 Öncesi), Bakanların Atanması, Azledilmesi, TBMM Seçimlerinin Yenilenmesi (Parlamentonun Feshi) konusundaki Cumhurbaşkanı yetkilerinin mevcut Anayasa üzerinden incelenmesi

- **1961-1982 Anayasalarının özellikleri ve İçerikleri** Üzerine Değerlendirmeler; Anayasaların cumhuriyetin nitelikleri, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması bakımından farklılıkları ortaya konulmuştur.

➤ **Anayasanın Başlangıç metni;** hukuki değeri, anayasaya uygunluk denetiminde ölçü norm olması,

➤ **1982 Anayasasında Cumhuriyetin Nitelikleri, Devletin Temel Nitelikleri:** Devletin Temel Amaç ve Görevleri, Devlet Organları, Anayasanın Üstünlüğü ve Bağlayıcılığı, Kanunların Anayasaya aykırı olmayacağı, Normlar Hiyerarşisi,

➤ **Cumhuriyetin Nitelikleri:** Başlangıç İlkeleri, Toplumun Huzuru ve Milli Dayanışma ve Adalet, Cumhuriyetçilik, Üniter Devlet, Atatürk Milliyetçiliği kavramları.

- **Cumhuriyet**
- **Eşitlik (Hukuki eşitlik- Sosyal Eşitlik): Ayrımcılık Yasağı, Pozitif Ayrımcılık, Haklı Neden, Eksik Düzenleme üzerinden AYM'si Kararlarının İfade Edilmesi**
- **Hukuk Devleti: Tanım, Maddi ve Şekli Hukuk Devleti, Unsurlar, Hukuk Güvenliği, Şekli ve Maddi Hukuk Devleti, Hukuk Kurallarının Niteliği:** Öngörülebilirlik, Belirlilik, Açıklık, Netlik Unsurları, Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması ve Yargısal Güvenceler ile Yargı Bağımsızlığı
 - **Yargı Organı:** Yargı Bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Yargıya hâkim olan ilkeler ve incelenmesi, Hakim ve Savcılar Kurulu ve Yapısı, Yargıtay, Danıştay, AYM ve Yargı Kolları,
- **Laik Devlet,** Din Hürriyeti ve Din-Devlet İşlerinin Ayrılığı Unsurları bağlamında İnceleme
- **Sosyal Devlet:** Liberal ve sosyalist anayasalarda ekonomik modeller, Kapitalist ve Marksist Ekonomiler üzerine, Sosyal Devletin Tanımı, 1982 Anayasasına göre Ekonomik Modelin Görünümü, Sosyal devletin hukuki araçları,
- **Demokratik Devlet:** çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi, Demokratik Devlet Düzeninin Gereklerine Uygun Olması: Tanım, AİHS sistemindeki demokratik toplumda gerekli olma sınırıyla olan farklılığına işaret edilmiştir. Demokratik toplumu korumak için getirilen sınırlamaların meşruluğu hakkında açıklamalar yapılmıştır.

- Demokratik Devletin Gereklilikleri, Asgari koşulları,
- **Siyasi Partiler:** Kurulması, Siyasal Faaliyet, Seçme ve Seçilme Hürriyeti, Uymaları Gereken İlkeleri, Yasaklar, Yaptırımlar
- **Siyasi Partilerin Kapatılması Rejimi ve Usulü** ile AIHM ve Venedik Komisyonu Bağlamında Parti Kapatma Tedbiri: Odak Haline Gelme, Açık-Yakın Tehlike, Kanunilik, Meşru Neden, Demokratik Toplumda Gereklilik, Zorlayıcı Toplumsal İhtiyaç, Orantılılık, Mücadeleci Demokrasi

➤ **İnsan Haklarına Dayalı /Saygılı Devlet: 1961 ve 1982 Anayasalarında Temel Hak ve Özgürlükler Rejimi**

- **Kavramlarla Hak ve Özgürlükler:** Tanımları, Ayrımları, Hak ve Özgürlüklerin Varlığı: Doğal Hak Anlayışı: Liberal Anayasacılık, Temel Hakların Niteliği, Anayasaların Temel Hak ve Özgürlük Tipolojisi ve tanımlanması, Jellinek Tasnifi: Negatif, Pozitif ve Aktif Statü Hakları
- **Hak ve Özgürlüklerin Hukuken Tanınması:** Anayasa veya Diğer Hukuk Normlarıyla Tanınması Üzerine ve Güvenceleri Bakımından İncelenmesi
- **Hak ve Özgürlüklerin Sınırlılığı/ Sınırlanması:** Objektif Sınırlar, Norm Alanı Kavramları
- **Hak ve Özgürlüklerin Sınırlılığı:** Kamu Yararı, Kamu Düzeni, Eşitlik, Hak ve özgürlüklerin Kötüye Kullanılması Yasağı, Şiddet Ögesi

➤ **1961 ve 1982 Anayasalarında Karşılaştırmalı Temel Hak ve Özgürlükler Rejimi**

- **Olağan Dönemde Temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimi, (Madde 13)**
- **Olağanüstü Dönemde Temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimi, (Madde 15):** Çekirdek haklar, ölçülülük, milletlerarası hukuk yükümlülükleri
- **Yabancıların Temel Hak ve Özgürlüklerinin Sınırlanması Rejimi, (Madde 16):** Sınırlamanın Sınırı
- **Temel hak ve özgürlüklerin Kötüye Kullanılmaması (Madde 14):** Tanım, Anlam

➤ **1961 Anayasası: Kademeli Sınırlama Rejimi vs. 1982 Anayasasında Katmerli Sınırlama Rejimi (2001 öncesi) ve yürürlükteki durum (2001 değişiklikleri sonrası)**

➤ **1982 Anayasasında Temel hak ve özgürlüklerin Tasnifi ve İncelenmesi:** Negatif Statü Hakları, Pozitif Statü Hakları ve Aktif Statü Hakları, Tasnife uygun olarak Anayasada tanınan hak ve özgürlüklerin maddelerle ifade edilmesi.

- **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Denetimi:** Yasallık, Meşru Neden, Demokratik Toplumda Gerekliklik (Zorlayıcı Toplumsal İhtiyaç) kavramının açıklanması.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılması:

- Anayasa ile Sınırlandırma: Sınırlı Tanıma ile hak ve özgürlükleri tanıma
- Sınırlandırma (Yasaklama) Belirterek hak ve özgürlükleri tanıma
- **Araç:** Yasallık- Nitelikli Yasanın Anlamı Üzerine Açıklamalar: Öngörülebilirlik, Açıklık-Belirlilik-Netlik-Anlaşılabilirlik
 - Yasayla sınırlamanın sebepleri, yasayla sınırlamanın güvencesi
 - Yasa dışındaki normlarla temel hak ve özgürlüklerin düzenlenmesi
 - Düzenleme ve Sınırlama Kavramları Üzerine
- **Nedene Bağlılık:** Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sebepleri/nedenleri
 - **Özel Sınırlama Sebepleri:** Örneklerle Açıklanmıştır.
 - **Genel Sınırlama Sebepleri:** Anayasa ve önceki değişiklikler ile açıklanmıştır.
 - **Nitelikli Yasa Kaydı:** Örneklerle Açıklanmış, ödev verilmiştir.
 - **Basit Yasa Kaydı:** Örneklerle Açıklanmış, ödev verilmiştir.
 - **Mutlak Hak:** Örneklerle Açıklanmış, ödev verilmiştir. Mutlak Hakların Sınırlandırılması Üzerine Fikirler: **Norm Alanı, Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılması Yasağı ve Pratik Uyuşum** kavramları

Temel Hak ve Özgürlüklerin Çatışmasında Çözüm Araçları: Hukuk Kurallarının Çatışmasında Başvurulan İlkeler/Çözüm Araçları, Pratik Uyuşum, Sıfatı Asliye Sıfatı Arıza İlkeleri. (Örneklerle incelenmiş, öğrencilere çalışma için not da verilmiştir)

Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlamanın Sınırları (Güvenceler) /
Anayasa Madde 13

- **Sınırlama Kavramı üzerine** (Tedbir, yasaklama, sınırlama, yaptırım vb. getirilen sınırlamaların niteliğine ilişkin kavramlar anlatılmıştır.)
- **Anayasanın Sözü ve Ruhuna Uygun Olma:** Kavramın tartışılması, açıklanması
- **Hakkın Özüne Uygun Olması:** Kısaca tanımı ile açıklanmıştır (Kullanılabilirlik)
- **Ölçülülük İlkesine Uygun Olması:** Araç-Amaç kavramları ve ilişkisi, Ölçülülük İlkesinin Unsurları. Elverişlilik, Gerekliklik/Zorunluluk ve Orantılılık.

1982 Anayasası'nda Yasama Organı:

- **Yasama organının Fonksiyonu ve**

- **Yasama organının İşlemleri:**
 - **Kanun:** Özellikler/Yapılış/Maddi-Şekli Kanun/Denetim
 - **TBMM Kararı:** Özellikler/Yapılış /Denetim
 - **Uluslararası Antlaşmaların Onaylanmasının Uygun Bulunması:** Uluslararası Antlaşmaların Yapılması, Uygun Bulunması, Denetim, Hiyerarşik Yeri
- **TBMM Çalışma Düzeni ve İç Yapısı**
- **TBMM Görev ve Yetkileri**
- **TBMM Üyelerin Seçimi ve Hukuki Statüleri**
 - **Milletvekili Seçilme Yeterlikleri, Düşme, Kazanılma, Sona erme, Yasama Dokunulmazlığı (Kaldırma Kararlarının Usul ve Denetimi)**

1982 Anayasası'nda Yürütme Organına Giriş

- **Cumhurbaşkanı:** Seçim, Görev ve Yetkileri ile Sorumluluk ve Sorumsuzluk açısından incelenmesi
- **Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Bakanlar:** Seçim, Atama, Görev ve Yetkileri ile Sorumluluk ve Sorumsuzluk açısından incelenmeleri
- **Yürütme Organı ve Düzenleyici İşlemler:**
 - Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Hukuki Rejimi: Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde yetki, usul, sebep, konu ve denetim açısından kapsamının incelenmesi
- **Olağanüstü Yönetim Biçimleri:** Olağanüstü Hal İlanı ve Hukuki Rejimi, Olağanüstü Hal Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

Anayasa Yargısı: Tanım, Dar-Geniş Anlamda Anayasa Yargısı

- **Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu, Üyeleri ile Görev ve Yetkileri, Teşkilat Yapısı, Genel Kurul, Bölümler**

Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi ve Norm Denetimi Dışındaki Görev/Yetkileri

- **Norm Denetimi Dışındaki Görev/Yetkileri:** Yüce Divan, Siyasal Partilerin Mali Denetimi ve Kapatılması, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan Seçimi
- **Norm Denetimi Görev/Yetkileri**
- **İptal Davası: Denetimin Tanımı, Süre, Başvurucular, Denetlenebilen Normlar, Denetlenemeyen Normlar, Şartları**
 - **İptal Davası Denetimin Kapsamı:** Esas Bakımından ve Şekil Bakımından Denetim Anlamı
 - **İtiraz Yolu: Denetimin Tanımı, Süre, Başvurucular, Denetlenebilen Normlar, Denetlenemeyen Normlar, Kapsamı, Şartları**

- **Anayasa Mahkemesinin Norm Denetiminde İnceleme Usulü:** İlk İnceleme-
Esas İnceleme Usulü
- **Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Sonucunda Verdiđi Kararlar ve Özellikleri:** Ret-İptal Kararları
- **Bireysel Başvuru Yolu:** Tanımı, Süre, Başvurucular, Denetlenebilen Normlar, Denetlenemeyen Normlar, Kapsamı, Şartları
- **Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Sonucunda Verdiđi Kararlar ve Özellikleri:** Tedbir, İhmal, İhmal Olmadığı Kararları, İhlal Kararları Sonucunda Hükmedilecekler. Tazminat, Dava Açılması Yolu vb. (6216 Sayılı Kanun md. 45-50)

Hepinize Başarılar Dilerim. Sınavdan önce son güncellemeleri kontrol ediniz.
Güncelleme Tarihi 24.05.2024. Doç. Dr. Demet Çelik Ulusoy